

Розглядаючи модель НДМ, яка базується на розумінні, що в основі будь-якої людської поведінки лежить особистий інтерес і максимізація корисності, та передбачає переміщення методів ринкового ведення бізнесу й управління з приватного сектору до державного, зазначимо, що у державному секторі головним завданням фінансового менеджменту є використання фінансових ресурсів, що належать суспільству, з максимальною корисністю, збільшення обсягу наданих адміністративних послуг зі зниженням їх собівартості, управління ризиками для виявлення загроз і нових можливостей у діяльності органів державного сектору. Запровадження принципів НДМ призводить до іншого розуміння ролі державних органів, головним завданням яких має бути надання послуг громадянам, бізнесу та іншим сторонам, а це, в свою чергу, веде до наближення методів державного і корпоративного управління.

Еволюція сучасного знання про державне управління сприяє привнесенню багатьох інтерпретацій, семантичних нюансів, нових значень самого поняття «державного управління» завдяки іншомовним запозиченням термінів, що його характеризують, та багатозначності їх розуміння на перетині дисциплін. З огляду на нерозвиненість теорії аудиту і невизначеність його місця як самостійної галузі теорії і практики в системі управлінських наук загалом та у науці державного управління зокрема, розробка науково-теоретичних засад застосування аудиту в секторі державного управління має здійснюватися із врахуванням світових тенденцій розвитку теорії державного управління з метою впровадження сучасних концепцій і парадигм у практику державного управління.

УДК 657.1

Шевчук В. О.,

д.е.н., професор, проректор,

Національна академія статистики, обліку та аудиту

КОНТРОЛЬОВАНІСТЬ ЯК УМОВА КЕРОВАНOSTІ ГОСПОДАРСЬКИХ СИСТЕМ: ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ НОВІТНЬОЇ ПАРАДИГМИ ЕКОНОМІЧНОГО КОНТРОЛЮ

Контрольованість господарських систем нерозривно пов'язана з їх керованістю. Дослідження цих зв'язків має кілька вимірів. З одного боку, контрольованість і керованість господарських систем мають досліджуватися у контексті існуючих між ними причинно-наслідкових залежностей. Ці залежності є взаємними.

Так, досягнення керованості господарських систем потребує їх контролюваності. Зворотній аспект залежності проявляється в тому, що контролюваність господарських систем є безальтернативною умовою забезпечення їх керованості. Відтак зміни контролюваності (у бік покращання чи навпаки погіршення якості) спричиняють вплив на якість як окремих управлінських функцій, так і керованості господарських систем загалом.

З іншого боку, контролюваність і керованість господарських систем необхідно розглядати як взаємодію частини (контрольованість) і цілого (керованість). З'ясування проявів цієї взаємодії потребує її дослідження в функціональному, системному, процедурному та інших аспектах.

Контроль належить до об'єктивно необхідних функцій управління господарськими системами. Дослідження функціонального рівня керованості господарських систем засвідчує наявність взаємних залежностей і зв'язків контролю з рештою управлінських функцій. За умов погіршення чи відсутності контролю функції планування й обліку стають недоцільними, а функції аналізу й регулювання — неможливими. Відповідно це погіршує або й унеможливорює керованість господарських систем.

Будучи однією з управлінських функцій, контроль у той же час являє собою окрему підсистему управління господарюванням. Ця підсистема є дієздатною, а процес господарювання — контролюваним за наявності суб'єктів і об'єктів контролю та їх взаємодії один з одним. Відсутність чи погіршення будь-якого зі складників (контролюючого суб'єкта, підконтрольного об'єкта чи контрольної дії) відповідно погіршує чи руйнує як цю управлінську підсистему, так і систему управління в цілому.

Контрольна дія забезпечує управлінські зв'язки суб'єкта з об'єктом. Надаючи останнім статуси контролюючого та контролюваного, вона відіграє безальтернативну роль у функціонуванні досліджуваної підсистеми. Значущість контрольних дій у забезпеченні контролюваності і керованості господарських систем зумовлюється кількома чинниками.

У контрольних діях слід вбачати насамперед засоби взаємного впливу суб'єктів на об'єкти контролю, який випливає з економіко-правового статусу і фахових компетенцій контролюючих суб'єктів, що проявляються у відношенні до контролюваних ними господарських систем.

На наше переконання, цей вплив піддається кількісному визначенню. Перш ніж виміряти його, потрібно з'ясувати можливі спрямування контрольних дій. Для цього вони мають бути інтер-

претованими як вектори. Обмеженість реальних просторових спрямувань контролю (свідомо абстрагована від уявних n -мірних просторів) вимагає розгляду трьох найважливіших його векторів — внутрішнього (окремим випадком якого є самоконтроль), спрямованого назовні та зовнішнього.

Надаючи їм чисельні значення та оперуючи відповідними скалярними величинами, можна визначати потенціал контролю. Його гіпотетичне визначення слід базувати на скалярних величинах, результат додавання яких відображатиме сукупний потенціал внутрішнього та спрямованого назовні контролю.

Розглядаючи контрольні дії як вектори, їх необхідно інтерпретувати і як процедури контролю. Управлінська значущість контрольних процедур зумовлюється тим, що завдяки їх здійсненню забезпечуються контрольованість, а відповідно — й керованість господарських систем. Це потребує з'ясування основоположних принципів, які є підвалинами власне контролю, а не лише його процедур.

До таких належить принцип компаративності, дотримання якого передбачає обов'язковість порівняння (зіставлення) двох і більше величин, з яких одна має нормативне (еталонне, граничне тощо) значення, а інша — описує фактичні параметри функціонування контрольованих господарських систем. Слід наголосити на фундаментальній науковій значущості цього принципу для теоретичного і прикладного розвитку контролю як управлінського феномена та забезпечення завдяки його дотриманню керованості господарських систем на мікро-, макро- та глобальному економічному рівнях.

З огляду на те, що «все пізнається у порівнянні», контроль слід трактувати, по-перше, як унікальний управлінський інструмент ґносеологічного призначення. По-друге, слід зважати на те, що пізнавальна місія контролю може бути істотно посиленою завдяки розкриттю притаманної йому здатності генерувати релевантну для обґрунтування управлінських рішень нову інформацію. Ця здатність проявляється завдяки управлінському призначенню і методологічній спроможності контролю порівнювати (зіставляти) масиви нормативних та фактичних даних.

Кожна з величин, які підлягають порівнянню (зіставленню) у процесі контролю, має відповідати певним якісним вимогам і кількісним параметрам, позаяк їх недотримання може виявитись фатальним для подальшої життєдіяльності господарських систем. Так може статися у разі недостовірності релевантних для контролю фактичних даних (свідченням чого на початку 2000-х років

був крах корпорації «Енрон» та її аудитора — фірми «Артур Андерсен», що «підтверджувала» фінансову стійкість банкрута).

Ще фатальнішого прояву вади контролю набувають у разі, коли нехтуються його норми. За оцінками Frankfurter Rundschau, оприлюдненим у травні 2012 року, для досягнення німецького рівня добробуту людству необхідне ресурсне забезпечення в обсязі 2,5 планети, а якби всі земляни були американцями, знадобилося б 4 планети. У той час, як планета лише одна! Відповіді на питання, ким проігноровано цю норму глобального ресурсоспоживання і чому нею було знехтувано, коли вона не досягала 1, дорівнювала 1 чи почала перевищувати 1, потребує фундаментальних досліджень неупереджених експертів.

Як засновник ООН, Україна здатна ініціювати здійснення таких досліджень. Їх виконання потребує кардинального перегляду існуючої парадигми наукової компетентності, фахової та етичної відповідальності дослідників, адекватної сучасним світогосподарським викликам.

УДК 657.6

Щербакова Н А.,

к.е.н., доцент кафедри аудиту,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ АУДИТОРСЬКИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Перехід до нових економічних відносин в Україні, реорганізація підприємств, залучення іноземного капіталу, об'єктивно обумовили необхідність подальшого розвитку аудиторських послуг. Кількість аудиторських послуг і їх видів розширюється, що відкриває нові можливості для аудиторів і замовників.

Стаття 3 Закону України «Про аудиторську діяльність» визначає, що аудитори та аудиторські фірми можуть виконувати аудиторські перевірки та надавати інші аудиторські послуги, пов'язані з їх професійною діяльністю, зокрема, по веденню та відновленню бухгалтерського обліку, у формі консультацій з питань бухгалтерського обліку та фінансової звітності, експертизи і оцінки стану фінансово-господарської діяльності та інших видів економіко-правового забезпечення господарської діяльності суб'єктів господарювання. Крім того, уточнюється, що перелік послуг,